

การลงเลขยันต์: รหัสยะแห่งพิธีกรรม และความเชื่อในสังคมไทย
A Writing of Alphabet Yantra: Symbols of Rituals and Beliefs in
Thai Society

พระเพียร ฐานธมโม (ข้าใบ)

Phra Pian Thānadhammo (Khambai)

คณะพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author, E-mail: phradanggnad@gmail.com

Received June 20, 2023; Revised June 26, 2023; Accepted: June 30, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ให้ทราบถึงคุณค่าของการศึกษาการลงเลขยันต์ผ่านพิธีกรรมและความเชื่อในสังคมไทย ความเชื่อเรื่องเลขยันต์เครื่องรางของขลังจัดอยู่ในบรรดาประเภทเครื่องรางของขลังที่ยังมีมนต์เสน่ห์ トラตรึงอยู่ในใจของคนเรามาหลายชั่วอายุคนแล้ว แต่ทว่าไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดและยืนยันได้เลยว่าแหล่งกำเนิดของยันต์นั้นมีมาตั้งแต่.พ.ศ.ใด ใครเป็นผู้คิดค้น และริเริ่มสร้างรูปแบบของยันต์เป็นคนแรก ปัจจุบันก็ยังเป็นที่กังขากันอยู่ แต่ก็พอจะมีแนวทางหาคำตอบได้โดยจากคำบอกเล่าของผู้รู้ปากต่อปากว่า “ยันต์” นั้นน่าจะมาแพร่ หลายในหมู่คณะบรรดาพระเกจิอาจารย์ หรือพระสงฆ์ของแต่ละภาค ส่วนมากจะมีในแต่ละภาคนั้นๆ เลขยันต์มนต์คาถาเป็นเสน่ห์ แอบแฝงอยู่ในตัว ซึ่งเป็นพุทธวิธีที่ช่วยส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนในชุมชนได้พึ่งพาอาศัยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นการจรจรโลงไว้ซึ่งความดีงาม จะต้องตั้งมั่นในพุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ สังฆานุภาพ เป็นกลไกสำคัญในรหัสที่กลายมาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสภาวะล้ำจริง ยึดถือไว้มีการพิจารณาใคร่ครวญ ไตร่ตรองด้วยปัญญาอย่างรอบคอบ เป็นบาทฐานในการศึกษาธรรมะที่ลึกซึ้ง

คำสำคัญ: การลงเลขยันต์; รหัสยะแห่งพิธีกรรม; ความเชื่อ

Abstract

This article aims to provide an understanding of the value of the study of mysticism of ritual and beliefs in Thai society. Yantra is believed to be a magical device of divination (astrology) and is used in conjunction with Yantras. It belongs to the category of magical devices that still have charm. The power of Yantra has been in our hearts for many years, but there is no clear evidence that can confirm its origins as to when it was created, or who was the first to invent and establish the Yantra form. However, there may be some clues or answers based on the oral accounts of knowledgeable individuals about the spread of Yantra. Many of the learned monks or Buddhist monks in each region usually have Yantras, which are magical spells concealed within them, and they use them to promote reliance on the teachings of Buddhism. This is a way to cultivate goodness and firmly establish Buddhist principles of morality, wisdom, and concentration, which are important mechanisms in the code that have become important components of the profound contemplation of the truth. Holding on to these principles, it is necessary to carefully consider and contemplate with wisdom, which is the foundation of deep contemplation of Dhamma.

Keywords: A Writing of Alphabet Yantra; Symbols of Rituals; Beliefs

บทนำ

ความเชื่อเรื่องเลขยันต์มีความเป็นมาคู่กับสังคมไทยมานาน ในระดับชาวบ้านคนไทยส่วนใหญ่เชื่อเรื่องเลขยันต์เครื่องรางของขลัง (ไสยศาสตร์) ตั้งแต่แรกเกิดจนตาย” “ไสยศาสตร์แทรกอยู่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องคนไทยมาก (ขุนพันธรักษ์ราชเดช, 2519) แสดงให้เห็นว่าระบบยันต์เป็นหนึ่งในองค์ประกอบการสร้างวัตถุมงคล เครื่องราง ของขลังมานานแล้ว และยังคงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเห็นว่ายันต์ ถือเป็นสิ่งที่มีความศักดิ์สิทธิ์ และสามารถก่อสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่สิ่งของอื่นๆ ได้อีกด้วย หลักฐาน สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ แผ่นทองคำจารึกคาถาหัวใจพระสูตร เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าในเบื้องต้นการสร้างยันต์น่าจะเป็นการย่อคำของพระธรรมคาถาต่างๆ มาจัดเรียงอย่างเป็นระบบแบบแผน (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2553) ยันต์ หรือเลขยันต์ คือระบบการเขียนอักขระตัวหนังสือ ตัวเลข หรือภาพสัญลักษณ์ บรรจุภายใน หรือภายนอกกรอบที่เป็นรูปทรงเรขาคณิต มีหลักฐานเกี่ยวกับระบบเลขยันต์ที่เก่าแก่ในช่วงสุโขทัยและอยุธยา

การลงยันต์นั้นเมื่อเวลาจะกระทำก็ต้องสมาธิให้แน่วแน่จริงๆ มือที่ลงยันต์จะต้องให้เที่ยงตั้งสติให้ตรงยันต์ทุกชนิดท่านมีสูตรลงไว้กำกับเท่านั้น เมื่อเวลาลากยันต์นั้นก็จะต้องลากให้จับกับสูตรพอดีและท่านบังคับไว้ให้เขียนทีเดียวไปตลอดจนสุดไม่ให้หยุดเสียดกลางครั้น เพราะมิฉะนั้นแล้วอักขระเลขยันต์นั้นจะไม่ศักดิ์สิทธิ์ เพราะการหยุดกลางครั้นนั้นท่านถือว่าเสียหรือถ้าจะไม่ให้อักขระเลขยันต์ที่ลงนั้นเสียก็ต้องใช้สูตรในการต่อยันต์ และสิ่งที่ห้ามอย่างสำคัญที่สุดในการเขียนอักขระเลขยันต์ก็คือ ห้ามมิให้ลงอักขระหรือเลขก้าวก่ายกันกับเส้นยันต์เป็นอันขาด เรียกกันว่า เป็นยันต์ตาบอดใช้การไม่ได้ (เทพย์ สาริกบุตร, 2514) ตามโบราณจารย์ท่านถือว่าเส้นยันต์นั้นเปรียบเสมือนสายรกของพระพุทธเจ้าและถ้าเป็นยันต์กลมท่านก็ถือเป็นความหมายว่าเป็นพระพักตร์ของพระพุทธเจ้าหรือเป็นพระพักตร์ของพรหมยันต์ ที่ลากเป็นรูปสามเหลี่ยมนั้นหมายถึงพระรัตนตรัยคือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หรือพระผู้เป็นเจ้าของทั้ง 3 ได้แก่ พระอิศวร พระพรหม พระนารายณ์ ยันต์ที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมท่านก็หมายถึงธาตุทั้ง 4 หรือจตุราริยสังข์ 4 ที่พระพุทธเจ้านั้นได้ตรัสรู้ ยันต์บางชนิดทำเป็นรูปเทวดา รูปมนุษย์ รูปสัตว์ต่างๆ มีหนุ่มน เป็นต้น และยังมีรูปต่างๆ อีกมากมายอันล้วนมาแล้วแต่มติของเกจิอาจารย์ท่านต่างๆ แต่เก่าก่อนที่ท่านได้บัญญัติขึ้นตามความหมายและความต้องการ

“มอบประสิทธิ์” ถือเป็นสมบัติของอาจารย์ใครจะลักขโมยหรือเอาไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากอาจารย์ ก็จะไม่ให้มีผล ต้องให้อาจารย์มอบให้ วิธีการมอบของอาจารย์นั้น คืออาจารย์ เมื่อว่าถูกต้องคล่องแคล่วแล้ว อาจารย์จะพูดว่า “ประสิทธิ์” แปลว่าให้ใช้มนต์นี้ได้เป็นผลสำเร็จ จึงจะใช้มนต์นั้นให้เกิดผลได้ วิธีการอย่างนี้เรียกว่า “มอบประสิทธิ์” การมอบประสิทธิ์นั้นอาจจะมอบกันต่อไปหลายคนหรือหลายชั่วคน เช่นผู้ที่ได้ประสิทธิ์มาจากอาจารย์ผู้ผูกมนต์อาจจะให้มนต์นั้นและมอบประสิทธิ์แก่คนอื่นๆ ต่อไปอีกได้ อาจจะถือกันว่ามีคนที่ได้รับมอบประสิทธิ์โดยตรงมาจากพระฤๅษีทั้ง 4 พระองค์แล้วก็มอบกันต่อไป มาอีกหลายชั่วคนหรือหลายสิบหลายร้อยชั่วคน ฉะนั้นในการขอมนต์บทใดบทหนึ่งจากอาจารย์ต้องขอประสิทธิ์ด้วยถ้าไม่ได้รับการประสิทธิ์แล้วถือว่าใช้ไม่ได้ผล การที่จะไปแอบคัดจากตำราหรือท่องกันต่อไป มาโดยไม่ได้รับประสิทธิ์ต่อจากอาจารย์นั้นถือว่าใช้ไม่ได้ (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2536)

ในมหาศีลว่า ภิกษุทั้งหลาย อีกอย่างหนึ่ง เมื่อปุถุชนกล่าวชมตถาคต พึงกล่าวเช่นนี้ว่า 1) พระสมณโคดม เว้นขาดจากการเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยตริจฉานวิชา เช่นอย่างทีสมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวกฉันทโภชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยตริจฉานวิชาเห็นปานนี้คือ ทายอวัยวะ ทายนิมิต ทายอุปบาศ ทำนายฝัน ทำนายลักษณะ ทำนายหนูกัดผ้า ทำพิธีบูชาไฟ ทำพิธีเบิกแวงเวียนเทียน ทำพิธีชดแกลบบูชาไฟ ทำพิธีชดรำบูชาไฟ ทำพิธีชดข้าวสารบูชาไฟ ทำพิธีเติมเนยบูชาไฟ ทำพิธีเติมน้ำมันบูชาไฟ ทำพิธีเสกเป่าบูชาไฟ ทำพิธีกรรมด้วยโลหิต เป็นหมอดูอวัยวะ ดูลักษณะที่บ้าน ดูลักษณะที่นา เป็นหมอปุ่กเสก เป็นหมอผี เป็นหมอลงเลขยันต์คุ้มกันบ้านเรือน เป็น

หมองู เป็นหมอยาพิษ เป็นหมอแมลงป่อง เป็นหมอรักษาแผลหนูกัด เป็นหมอทายเสียงนก เป็นหมอทางเสียงกา เป็นหมอทายอายุ เป็นหมอเสกกันลูกศร เป็นหมอทายเสียงสัตว์ 2) พระสมณโคตม เว้นขาดจากการเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เช่นอย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวกฉันทโภชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชาเห็นปานนี้ คือ ทายลักษณะแก้วมณี ทายลักษณะไม้พลอง ทายลักษณะผ้าทายลักษณะศตรา ทายลักษณะดาบ ทายลักษณะศร ทายลักษณะธนู ทายลักษณะอาวุธทายลักษณะสตรี ทายลักษณะบุรุษ ทายลักษณะกุมาร ทายลักษณะกุมารี ทายลักษณะทาส ทายลักษณะทาสี ทายลักษณะช่าง ทายลักษณะม้า ทายลักษณะกระบือ ทายลักษณะโคอุสภะ ทายลักษณะโค ทายลักษณะแพะ ทายลักษณะแกะ ทายลักษณะไก่ ทายลักษณะนกกะทา ทายลักษณะ ยี่ม ทายลักษณะตุ่น ทายลักษณะเต่า ทายลักษณะมฤค เป็นต้น เหล่านี้เป็นติรัจฉานวิชาที่ภิกษุไม่ควรทำ การลงเลขยันต์ก็จำกัดความลงในติรัจฉานวิชานี้ด้วย (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 9 ข้อที่ 19-20 หน้าที่ 64 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ความเชื่อเรื่องพระพุทธรูปศาสนาเป็นศาสตร์ที่มนุษย์ทุกยุคสมัยต่างให้การยอมรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่ถือว่าพระพุทธรูปศาสนาเป็นรากฐานทางวัฒนธรรม เพราะหลักคำสอนทางพระพุทธรูปศาสนาแล้วแต่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกยุคสมัย อีกทั้งยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในสังคมอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีการอธิษฐานขอพรภายหลังจากไหว้พระสวดมนต์ แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพระพุทธรูปศาสนาที่มีต่อการสร้างขวัญกำลังใจ และเป็นการเตือนสติของชาวพุทธอีกด้วย นอกเหนือจากเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว ยังมีชาวพุทธบางกลุ่มที่ยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับการน้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธรูปศาสนาเข้ามาใส่ตัว โดยที่มีผิวหนังหรือร่างกายเป็นที่จารึก อันเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อและความศรัทธาในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธรูปศาสนา เช่น สักยันต์บทย่อพุทธรูปคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ และหัวใจพระปาฏิโมกข์ เป็นต้น โดยวิธีการสักยันต์บนผิวหนัง เรียกว่า การสักยันต์

บทความนี้จึงต้องการนำเสนอลักษณะการลงเลขยันต์ ประกอบกับการวิเคราะห์ในเรื่องรหัสยะแห่งพิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการลงเลขยันต์ที่มาจากศาสนาที่ปรากฏในสังคมไทยเป็นหลักพระพุทธรูปศาสนา เชื่อว่า มนุษย์มีเจตจำนงเสรีในการกระทำ ซึ่งเป็นเจตจำนงเสรีที่มีความสัมพันธ์กันในเหตุผลเชิงจริยธรรม เพราะถ้ามนุษย์ไม่มีเจตจำนงเสรีในการกระทำ ก็จะไม่มีความชั่ว ถูก ผิด ควร หรือไม่ควร การกระทำก็เป็นแต่สักว่า ทำแล้ว กำลังทำ หรือทำอยู่เท่านั้น แต่มนุษย์มีเจตจำนงเสรีในการกระทำ และการกระทำทุกอย่างย่อมประกอบด้วยความจงใจหรือเจตนาเสมอ เพราะฉะนั้นด้วยการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาหรือความจงใจนี้เอง พระพุทธรูปศาสนาจึงกล่าวว่า ถ้าประกอบด้วยกุศล ก็จัดเป็นกุศลกรรม ถ้าประกอบด้วยอกุศล จัดว่าเป็นอกุศลกรรม

ลักษณะการลงเลขยันต์

ประมาณ 1,200–1,500 ปีก่อนพุทธกาลหรือประมาณ 3,700 – 4,000 ปีล่วงมาแล้วนั้น ชาวอารยันนับถือลัทธิพหุเทวนิยมมีเทพเจ้าหลายองค์ เช่น เทพเจ้าแห่งไฟ เทพเจ้าแห่งน้ำ เทพเจ้าแห่งภูเขา เทพเจ้าแห่งดวงจันทร์ และเทพเจ้าดวงอาทิตย์ เป็นต้น โดยชาวอารยันที่อพยพเข้ามาในอินเดียนี้เป็นชนชาติที่มีอารยธรรมเจริญรุ่งเรืองกว่าชนเผ่าดั้งเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว คือพวกมิลักเซหรือ มีอำนาจเหนือเจ้าของถิ่นฐานเดิม จึงได้ก่อตั้งระบบกษัตริย์ชั้นและพัฒนาไปสู่ระบบวรรณะทั้ง 4 และผสมผสานความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าที่ตนนับถือ เข้ากับความเชื่อดั้งเดิมของพวกมิลักเซที่เชื่อถือในเรื่องของวิญญาณและสรวงสวรรค์ อย่างผสมกลมกลืนจนเกิดเป็นยุคของพระเวท และเป็นแนวทางคำสอนด้วยยุคพระเวทเริ่มเกิดขึ้นประมาณ 1,000 ปี ก่อนพุทธกาลโดยเกิดมี ฤคเวท ขึ้นมาก่อน ที่อีก 3 พระเวทจะตามขึ้นมาในชั้นหลัง ซึ่งจากหลักฐานทางโบราณคดีระบุว่า ในยุคพุทธกาลได้เกิดมีคัมภีร์พระเวทอยู่ 3 คัมภีร์ คือ ฤคเวท ยชุรเวท สามเวท และในภายหลังยุคพุทธกาล จึงได้เกิดมีขึ้นมาอีกหนึ่งคัมภีร์ คือ อถรรพเวท หรืออถรรพเวท (เตวายุ คันเคียว, 2553)

ลักษณะวิถีชีวิตของชาวชมพูทวีปทุกยุคทุกสมัย อารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุยังมีความสำคัญด้านทางศาสนา การสวดมนต์อ่อนน้อม มีความสัมพันธ์กับเทพเจ้าทั้งหลายและจักรวาล โดยอาศัยการบูชา ยัญที่มีพิธีกรรมนั้น ได้ก่อให้เกิดมโนภาพกลางเกี่ยวกับลักษณะความคิดทางด้านศาสนาของอินเดียในสมัยแรกๆ (ไวภพ กฤษณสุภรณ์ และคณะ, 2564) ดังที่ปรากฏในคัมภีร์พระเวทในส่วนหลังอันเป็นคัมภีร์พระเวทที่ระบุขั้นตอนและพิธีกรรมตลอดจนคาถาอาคม เลขยันต์ การกระทำย่ำยีศัตรู การป้องกันตนเองและพัฒนาการขึ้นมาอีกหลากหลายเคล็ดวิชาอันไม่ถ้วน เนื้อหาในคัมภีร์อาถรรพณ์เวทให้จำแนกออกมาเป็น คัมภีร์ย่อยได้อีก 6 คัมภีร์ ดังนี้ 1. คัมภีร์หัวใจ 108 อันว่าด้วย หัวใจพระคาถาต่างๆ และอุปเท่ห์ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ 2. คัมภีร์ พระเวทโอสถ อันว่าด้วย การทำตำรายารวมเข้ากันกับคติความเชื่อทางพุทธ จนกลายมาเป็นคัมภีร์พระเวทพุทธมนต์โอสถ 3. คัมภีร์ประชุมหรือ ชุมนุสมหายันต์ 108 เป็นคัมภีร์ที่ว่าด้วยการจัดสร้างยันต์ต่างๆ 4. คัมภีร์นะ 108 ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่ว่าด้วยการสร้างอักขระยันต์รูปตัว นะ ซึ่งมีอยู่ถึง 108 วิธีการ 5. คัมภีร์อาถรรพณ์เวท ซึ่งว่าด้วยสรรพวิชาอาถรรพณ์ต่างๆ 6. คัมภีร์วิชาคงกระพันชาตรี อันว่าด้วยการสักยันต์, การฝังตะกรุดในร่างกาย, การคบน้ำว่าน, การเรียกอาคมเข้าตัว, การกระทำตะกรุดเครื่องรางไว้คุ้มกันตัว ตลอดจนการเรียนรู้วิชาอาคมต่างๆ เพื่อความอยู่ยงคงกระพัน ใช้ป้องกันตนเองให้รอดพ้นคมอาวุธนานาชนิด และรอดพ้นจากการถูกกระทำคุณไสยมนต์ดำชนิดต่างๆ จัดอยู่ในหมวดพิชัยสงครามที่บรรดา ขุนทหารแม่ทัพนายกอง และชายไทยทุกหมู่เหล่า ในอดีตต้องเรียนรู้ให้เจนจบ รวมถึงชนชาติอื่นๆ ด้วย เช่น เขมร-มอญ-พม่า ซึ่งแต่ละชนชาติต่างก็เรียนรู้เคล็ดวิชาในสายของตนเอง อันแตกหน่อมาจาก คัมภีร์พระเวททั้งสิ้น ซึ่งคัมภีร์อาถรรพณ์เวทจากต้นฉบับเดิมแต่โบราณได้ถูกถ่ายทอด ทรงจำ เล่าเรียนกันมายาวนานมากเป็น 1,000 ปี ในกาลต่อมาเมื่อเกิดมีพระพุทธศาสนาขึ้น และได้ผนวกรวมเอาคติ

ความเชื่อทางพราหมณ์เข้าไปผสมผสานกัน ทำให้บรรดาคณาจารย์ในรุ่นหลังๆ ต่างพากันดัดแปลงแก้ไข เวทมนต์คาถาต่างๆ ที่มีอยู่เดิมก่อนแล้วให้เข้ากับทศวมนต์และคติทางพุทธโดยมีการนำเอาพระปริตรเข้ามาผสมปนเปไปกับมนตราและพิธีการอย่างพราหมณ์ จึงได้เกิดความหลากหลายในสายวิชาไสยเวท และมนต์ดำ (เต่าวายุ คันเคียว, 2553)

เลขยันต์และคาถาอาคมเป็นเรื่องที่สืบเนื่องมาตั้งแต่สังคม มนุษย์ยุคโบราณ จะกล่าวว่าเป็นความเชื่อของศาสนาใดศาสนาหนึ่งโดยเฉพาะคงไม่ได้ (Phantharangsi, S., 1978) สำหรับในอาณาจักรโบราณของดินแดนสุวรรณภูมิ ก็เช่นกัน ล้วนมีรากฐานความเชื่อแบบวิญญูณนิยมมาตั้งแต่ดั้งเดิม ต่อมาจึง ผสมผสานเข้ากับลัทธิมนต์รยานของพุทธศาสนาและลัทธิพราหมณ์ - ฮินดูเกิดเป็นความเชื่อรูปแบบเฉพาะปรากฏอยู่ในระบบเลขยันต์ต่างๆ (Manirat, N., 2010) คำว่า “ยันต์” มีหลายความหมาย 4 แต่โดยรวมหมายถึง ลายเส้น ตัวเลข อักษร รูปภาพ แผนภาพ หรือแผนผัง ที่เขียนสัก หรือแกะสลักลงบนแผ่นผ้า ผิวหนัง ไม้โลหะ เป็นต้น อาจมีการลงคาถากำกับ ถือว่าเป็นของขลังเป็นเครื่องราง อันศักดิ์สิทธิ์ที่พึงบูชาให้เกิดความสุขความเจริญ และมีความหมายแตกต่างกันไปตามคติความเชื่อของแต่ละกลุ่มคน

เลขยันต์ไทยถูกตีความว่าเป็นวิชาไสยศาสตร์ เพราะเกี่ยวข้องกับความขลัง หรืออิทธิฤทธิ์เหนือธรรมชาติอันเกี่ยวข้องกับคำสอนในพุทธศาสนาจำแนกสิ่งที่เป็นอัศจรรย์อันจัดเป็นปาฏิหาริย์ไว้ 3 ประการ คือ 1. อิทธิปาฏิหาริย์ คือการแสดงฤทธิ์เป็นอัศจรรย์ 2. อาเทศนาปาฏิหาริย์ การดักใจคนเป็นอัศจรรย์ 3. อนุศาสนียปาฏิหาริย์ คือคำสอนที่เป็นอัศจรรย์ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 31 ข้อที่ 30 หน้าที่ 567 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) แม้สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามิได้ทรงโปรดยกย่องสรรเสริญอิทธิปาฏิหาริย์เสมอด้วยอนุศาสนียปาฏิหาริย์ ทั้งนี้ก็เพราะเห็นจะเป็นด้วยพิจารณาว่าอิทธิปาฏิหาริย์ ไม่เป็นทางที่จะทำให้บรรลุ ถึงที่สุดไปแห่งทุกข์โดยชอบ แต่พระองค์ท่านก็ได้ยกย่องอิทธิปาฏิหาริย์ไว้อีกด้านหนึ่ง ดังที่ปรากฏในสามัญญผลสูตร กล่าวพรรณนาสรรเสริญถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของวิชาแปดประการ มีมโนมยิทธิ ฤทธิ์ที่สำเร็จขึ้นได้จากใจและอิทธิวิธีเป็นต้น นับว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่เชิดชูพระศาสนา และหลักขั้นต้นสำหรับปฏิบัติเพื่อให้ล่วงทุกข์และพบความสุขที่แท้จริง ดังที่จะเห็นตัวอย่างที่ทรงตั้งพระโมคคัลลานะและพระอุบลวรรณาเถรี ให้เป็นยอดของพระภิกษุและพระภิกษุณีที่ทรงอิทธิฤทธิ์ และทรงตั้งพระจุลบันถกไว้เป็นยอดของภิกษุผู้เนรมิตกาย เป็นต้น พระพุทธศาสนายอมรับความมีอยู่จริงของอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ โดยได้รับรองว่าเป็นผลธรรมดา (สามัญญผล) ของการของการฝึกจิตที่ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา สำหรับความศักดิ์สิทธิ์ของเลขยันต์เชื่อว่าเป็นผลมาจากข้อต่อไปนี้

ในยุคต่อมาพระพุทธศาสนาได้รับอิทธิพลจากตันตระได้กลายรูปไปในทางเสื่อมโทรมยิ่งขึ้น หลงหมกมุ่นในเรื่องไสยศาสตร์ มนต์ร์ ยันตร์ การแสดงทางเพศจันตนาการต่างๆ จนแยกไม่ออกจากตันตระตามลัทธิศกติกของฮินดู (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุต.โต), 2548) ปลายสมัยราชวงศ์สุโขทัย

โฉมหน้าของพุทธศาสนาฝ่ายมหายานในอินเดีย ได้เปลี่ยนเป็นระบบใหม่อีกระบบหนึ่งว่า “พุทธตันตรยาน” หรือ “มนตร์ยาน,รหস্যาน,คฺยหฺยาน,สหฺชฺยาน” ลัทธิหรือนิกายนี้ได้นำศาสนาฮินดูเข้ามาระคนปนเปมา ความตั้งใจเดิมต้องการจะแข่งกับศาสนาฮินดู ซึ่งปรับปรุงใหม่ในสมัยราชวงศ์คุปตะ ทำให้ประชาชนสามัญชนหันกลับมานับถือเป็นจำนวนมาก เพราะมีสิ่งสนองกิเลสของชาวบ้าน ฝ่ายมหายานเห็นว่า ธรรมแท้ๆ ยากที่จะทำให้ชาวบ้านเข้าถึงได้ จึงคิดแก้ไขให้เหมือนศาสนาฮินดู คือกลับไปยกย่องเรื่องเวทมนตร์ อาคมขลัง พิธีหาลาก พิธีเสกเป่าต่างๆ ลงเลขยันต์ต่างๆ จนที่สุดพระสงฆ์เองทำหน้าที่เหมือนพราหมณ์ทุกอย่าง ลัทธินี้เรียกว่า “พุทธตันตรยาน” เพราะถือคาถาอาคมเป็นสำคัญ (อภิขัย โปธิประสิทธิ์ศาสตร์, 2539) ในช่วงนี้มีปรากฏการณ์ในลักษณะของการปกป้องคุ้มครองและมีความเชื่อในแง่ของการบันทึกด้วยอักษรทางคัมภีร์เป็นหลัก ซึ่งยันต์เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่รับรู้ถึงวิถีของการดำเนินชีวิตของคนทั้งหลาย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงหรือความเข้าใจเรื่องยันต์ที่สักว่ามีมูลเหตุที่มาทั้งหลักเกณฑ์ของการเข้าใจ รวมทั้งวิธีการปฏิบัติต่อการสร้างหรือใช้ยันต์ (พระพิชญพล สุวณฺณรุโป และคณะ, 2562) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จุดประสงค์ในเรื่องการสักยันต์เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เช่น มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นศิลปะ การสักยันต์บนเรือนร่างในมุมมองความคิดของอีกหลายๆ คนก็ยังเป็นไปเพื่อความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ แคล้วคลาดจากอันตรายทั้งปวง จะสามารถปกป้องรักษาภัยอันตรายต่าง ๆ ที่จะเข้ามาในชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อในด้านของความคงกระพันชาตรี เมตตามหานิยม เป็นความเชื่อหลัก ประชาชนในยุคก่อน ๆ เช่นทหารในสมัยก่อนที่จะออกรบส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่มีลายสัก โดยที่มีความเชื่อว่า ศาตราวุธจะไม่สามารถทำอันตรายแก่ตนเองได้ เป็นต้น (ญาณ ทศนา, 2555)

คติเรื่องอักขระมีความขลัง ได้อธิบายในเชิงพุทธไว้ 2 นัย คือ 1) คติที่ถือว่าอักขระ 1 ตัวแทนพระพุทธเจ้าหนึ่งองค์ ตามคัมภีร์รัตนมาลา 2) อักขระที่นำมาลงยันต์เป็นอักขระที่คัดมาจากพระธรรมอันสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว คตินี้เห็นได้ชัดจากการที่ใช้อักขระพระธรรมมาลงในยันต์และที่สำคัญที่สุดคือ อักขระเหล่านั้นเขียนถึงธรรมต่างๆ ในทางพุทธศาสนาสมมุติฐานเรื่องความขลังของเลขยันต์ ได้กระจายอยู่ในสายวิชาของทุกภาค เป็นที่พึงพอใจ เป็นสิ่งที่ช่วยขจัด หรือบรรเทาเรื่องราวของปัญหาต่างๆ ได้ส่วนหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการที่คนมีวิถีชีวิตที่ดำเนินตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา ย่อมทำให้คนมีความเชื่อมั่นในหลักการทางพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏอยู่ในยันต์เป็นสิ่งที่เตือนใจและเสริมกำลังใจให้แก่ตนเอง ซึ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่ดีเกิดขึ้น ย่อมเป็นเครื่องช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจของคนเราไม่ให้ตกไปในสิ่งที่ชั่วร้ายต่างๆ เพราะโดยหลักการแล้ว เนื้อหาในยันต์ก็คือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

รหัสยะแห่งพิธีกรรมที่มีอิทธิพลต่อเลขยันต์

ยันต์ที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาเป็นการนำเอาหลักการแนวคิดความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการเขียนยันต์ทั้งทางตรง และทางอ้อม อีกทั้งมีการนำหลักธรรมเขียนลงในยันต์เพื่อให้ผู้ใช้ได้ปฏิบัติตนและเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม ยันต์ที่มาจากแนวคิดความเชื่อเดิมในท้องถิ่นเป็นการผสมผสานแนวคิดความเชื่อที่เป็นตำนานความเชื่อต่างๆ ก่อเกิดเป็นเส้นสายลายยันต์ที่มีความงดงาม มีอัตลักษณ์เฉพาะที่ไม่เหมือนใคร เช่น อักษรคาถาที่กำกับในยันต์ล้านนาใช้อักษรและคาถาที่มีความเป็นอัตลักษณ์ คือ อักษรล้านนา ในการจารึกเขียนยันต์ เป็นต้น และคาถาที่ใช้กำกับยันต์ การใช้คาถาอยู่ 2 ประเภท คือ คาถาที่มาในพระพุทธศาสนาและการใช้คาถาที่เป็นคำบริกรรมทั่วไป

คาถาที่มาในพระพุทธศาสนา หมายถึง การนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือหัวข้อธรรม และเรื่องราวชาดกในพระพุทธศาสนา มาเขียนกำกับลงในยันต์ เป็นการเขียนย่อสรุป เอาส่วนที่เป็นหัวข้อใหญ่ ที่เรียกว่า “หัวใจพระคาถา” ตัวอย่างเช่น คาถาพระเจ้า 5 พระองค์ “นะ โม พุท ธา ยะ” คาถาหัวใจพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ คือ “สัง วิ ธา ปุ กะ ยะ ปะ” คาถาหัวใจพระสูตร คือ “ที มะ สัง อัง ขุ” คาถาหัวใจพระวินัย คือ “อา ปา มะ จุ ปะ” คาถาหัวใจสัตตะโพชฌงค์ คือ “สะ ระ วิ ปี ปะ สะ อุ” คาถาหัวใจพระรัตนตรัย คือ “อิ สะ วา สุ” คาถาหัวใจร้อยสี่ 4 คือ “สะ นิ มะ” คาถาหัวใจทศชาติ คือ “เต ชะ สุ เน มะ ภู จะ นา วิ เว” คาถาหัวใจพระฉิมพลี คือ “นะ ชา ลี ติ” คาถาพระคาถาหัวใจพระไตรสรณคมน์ “พุท ธะ สัง มิ” คาถาหัวใจเศรษฐี “อุ อา กะ สะ” เป็นต้น (พระพิชญ์พล สุวณฺณรูป และคณะ, 2562)

ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาได้สะท้อนผ่านยันต์ในหลายลักษณะ ได้แก่พุทธประวัติของพระพุทธเจ้า จำนวนพระพุทธเจ้าในแต่ละกัปป์ การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในชาติภพต่าง ๆ คัมภีร์และหลักธรรมคำสอน ตลอดจนความเคารพศรัทธาต่อพระสงฆ์ผู้เป็นธรรมทายาทของพระพุทธเจ้า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อความคิดความเชื่อของคนไทยอย่างเด่นชัด เช่นคนไทยได้นำเอาเรื่องราวต่างๆ ในพุทธประวัติมาสร้างเป็นพระพุทธรูปปางต่างๆ เพื่อเป็นพุทธบูชา นำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ เช่น หัวใจพระปริตร สัญลักษณ์ที่โบราณจารย์นำมาใช้แทนพระปริตร (ปริตต) หมายถึง มนต์ที่ใช้ป้องกันความกลัว อันตราย และอุปสรรคของสัตว์ทั้งหลายโดยรอบเพราะมีอำนาจมาก ซึ่งเนื้อหาของพระปริตรมีที่มาจากพระสูตร หรือ ชาดก ในคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา ประเทศไทยเรียกพระปริตรว่า 7 ตำนาน และ 12 ตำนาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า โบราณจารย์ได้นำเอาอักษรย่อที่ถอดมาจากบทชัต หมายถึง บทสวดนำของพระปริตร 7 (7 ตำนาน) มาใช้เป็นหัวใจของพระปริตร ประกอบด้วยอักษร 7 ตัว คือ สะ ยะ สะ ปุ ยะ อะ ปะ ตามตัวอย่างที่กล่าวมาได้ยืนยันว่า โบราณจารย์ได้นำเอาเรื่องราวในพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระสูตรคือชาดกต่างๆ มาใช้เป็นองค์ประกอบของยันต์ผ่านสัญลักษณ์ของอักษรหรือรูปอักษรย่อ รูป

ศัพท หรือข้อความเพื่อใช้สื่อถึงเรื่องราวดังกล่าว ด้วยความเชื่อดังกล่าว ทำให้ประชาชนที่ได้รับการสักยันต์ มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพราะมีความเชื่อที่ว่า ตนเองมีของดีที่จะคอยคุ้มครองให้รอดพ้นจากภัยอันตรายที่จะเกิดได้ อีกทั้งยังสามารถสร้างขวัญกำลังใจที่จะสู้รบมีความ หึกเหิมในการรบอีกด้วย

ความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อเลขยันต์

ความเชื่อเกี่ยวกับคติชินกาล คือ ความเชื่อเกี่ยวกับระยะเวลาของพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งๆ ว่าเริ่มต้นแต่ทรงเริ่มเป็นพระโพธิสัตว์คิดปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตจึงได้ตั้งมโนปณิธานและวชิปณิธานตลอดชาติต่างๆ เป็นอันมาก จนกระทั่งได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะได้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตอย่างแน่นอน จึงบำเพ็ญบารมี 30 จนครบถ้วน ได้บังเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิตแล้วลงมาเกิดเป็นมนุษย์ปฏิบัติธรรมจนได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า (สุภาพรรณ ฦ บางช้าง, 2535) ส่วนหลักธรรมคำสอนต่างๆ ในพระพุทธศาสนาก็มีอิทธิพลต่อความเชื่อของคนไทยเป็นอย่างยิ่ง เช่น คนไทยเชื่อว่าชีวิตทุกชีวิตประสบสภาวะสุขและทุกข์แตกต่างกันในกระแสการเวียนว่ายตายเกิดในไตรภพตามการกระทำและผลการกระทำของตนซึ่งเป็นกฎแห่งกรรมส่วนพระสงฆ์ ผู้เป็นธรรมทายาทของพระพุทธเจ้านอกจากจะได้รับความเคารพในฐานะเป็นผู้เผยแผ่หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาแล้ว พระสงฆ์บางรูปในสมัยพุทธกาลที่ได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้า ให้เป็นเอตทัคคะในด้านต่างๆ เช่น พระสังกัจจายน์ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้เลิศในทางจำแนกอรธแห่งภษิตโดยพิสดาร และพระสีวลีที่ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้เลิศในทางมีลาภสักการะ เป็นต้น จะพบว่ามีความเชื่อเหล่านี้ที่มีอิทธิพลต่อเลขยันต์ คือ

ก. ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นการสะท้อนผ่านความเชื่อเรื่องยันต์ ในหลายลักษณะ อันได้แก่ ประวัติของพระพุทธเจ้า จำนวนพระพุทธเจ้าในแต่ละกัปป์ และการบำเพ็ญเพียรบารมีของพระโพธิสัตว์ในชาติภพต่างๆ แห่งคัมภีร์และหลักธรรมคำสอน ตลอดจนความเคารพศรัทธาต่อพระสงฆ์ผู้เป็นธรรมทายาทของพระพุทธเจ้า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อความคิด ความเชื่อของคนไทยอย่างเด่นชัด เช่น ได้นำเอาเรื่องราวต่างๆ ในพุทธประวัติมาสร้างเป็นพระพุทธรูปปางต่างๆ เพื่อเป็นพุทธบูชา นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับคติชินกาล คือ ความเชื่อเกี่ยวกับระยะเวลาของพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งๆ ว่าเริ่มต้นแต่ทรงเริ่มเป็นพระโพธิสัตว์ คิดปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตจึงได้ตั้งมโนปณิธานและวชิปณิธานตลอดชาติต่างๆ เป็นอันมาก จนกระทั่งได้รับพุทธพยากรณ์ว่า จะได้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตอย่างแน่นอน จึงบำเพ็ญเพียรบารมี จนครบถ้วน และได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิต แล้วลงมาจุติเป็นมนุษย์ปฏิบัติธรรมจนได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า (สุภาพรรณ ฦ บางช้าง, 2535) ความเชื่อในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ เป็นความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ เช่น ความคงกระพันชาตรี นอกเหนือจากเหตุผลดังกล่าว การสักยันต์ยังเป็นสิ่งที่ทำ

ให้ผู้ที่มียศศักดิ์เองมีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา ดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท เพราะเนื่องจากว่า ในการสักยันต์นั้นผู้ที่มีรอยสักจะต้องประพฤติตนอยู่ในกรอบของศีล 5 เป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศีลข้อที่ 3 ที่ถือว่า ผู้ที่มีรอยสักเองจะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพราะหากผู้ที่มีรอยสักไปประพฤติผิดลูกเมียผู้อื่น ยันต์ที่สักลงไปนั้นก็จะมีผลความศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น นอกเหนือจากความศักดิ์สิทธิ์ของยันต์แล้ว ผู้ที่มีรอยสักเองจะต้อง ประพฤติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมของพระพุทธศาสนาอีกด้วย (พระมหาขจรไกร ญาณโสภโณ (สุขจีน), 2557)

ข. ความเชื่อเรื่องยันต์และการสักยันต์ ในการนำมาทำเรื่องเครื่องรางของขลังที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนานจากหลักฐานโบราณคดีในสมุดข่อยและคัมภีร์ใบลาน ซึ่งในปัจจุบันนี้ถือว่าเป็นเอกสารที่สำคัญ เอกสารดังกล่าวได้มีการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับวิทยาการของยันต์เพราะว่าสิ่งเหล่านี้เป็นหลักฐานสำคัญที่ได้แสดงถึงพัฒนาการของระบบยันต์ในประเทศ แต่อย่างไรก็ตามอาจมีหลักฐานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บางประการที่สามารถทำให้ปะติดปะต่อเรื่องราวทางศาสนาและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีในอดีต ดังเช่นว่าเราสามารถจะเห็นสิ่งเหล่านี้ได้ในวรรณคดีไทยในสมัยต้นๆ จนมาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยจะมีเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องของไสยศาสตร์ในด้านอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ใช่แค่แต่วรรณคดีที่ได้รับอิทธิพลมาจากต่างประเทศ แม้แต่เรื่องในวรรณคดีของไทย ดังเช่นเรื่อง ไกรทอง ขุนช้างขุนแผน ซึ่งวรรณคดีเหล่านี้มักจะมีเรื่องราวของการใช้ยันต์และการสักยันต์โดยเฉพาะ โดยในเรื่องขุนช้างขุนแผนได้กล่าวถึงเรื่องราวขั้นตอนของการเรียนยันต์และการสักยันต์ (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2550)

การลงเลขยันต์เป็นพิธีกรรมที่เชื่อมโยงกับคติความเชื่อทางศาสนาที่สัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาและอิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในประวัติศาสตร์ศาสนาเอง อักขระที่ศักดิ์สิทธิ์นี้ปรากฏในแง่ของตัวอักษรผ่านการจารึกคำสอนหรือกระบวนวิธีในการใช้เพื่อเชื่อมโยงกันระหว่างตัวผู้ลงอักขระกับความศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าว ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นใน 2 มิติคือ

ก. มิติทางศาสนา อันเป็นการยกย่องบูชาคุณลทางศาสนามีความพิเศษมากกว่าคนทั่วไปการจารึกเอาคำพูดของผู้มีความศักดิ์สิทธิ์นั้นไว้กับตัวเท่ากับเป็นการยกสถานะของตนเองให้มีความพิเศษเหนือคนอื่น หรือเป็นการสื่อความหมายว่าเราเป็นลูกศิษย์ของใคร ใครเป็นอาจารย์ของเรา อันเป็นกุศโลบายในการนอบน้อมครูอาจารย์ให้ปกป้องคุ้มครองตนเอง และเป็นวิธีการปฏิบัติตามคำสอนของครูบาอาจารย์ที่เราศรัทธา ความศักดิ์สิทธิ์ของเลขยันต์เกิดเพราะอำนาจของครูอาจารย์ (ที่เป็นต้นวิชา) บันดาลให้ขลัง ครูอาจารย์ที่วานั้นมีหลายลำดับนับจากครูที่เป็นต้นตำราหรือครูผู้สร้างคาถาเลขยันต์นั้นๆ เรียกว่าครูปฏิยายเจ้า จากนั้นวิชาที่ตกทอดลงมาเป็นทอด ครูที่รับต่อมาก็ถือว่าเป็นครูที่สำคัญ ดังข้อเสนอว่า

“กระแสนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงแม้พระองค์ท่านจะทรงปรินิพพานไปแล้ว กระแสนของพระองค์ท่านยังคงแผ่ซ่านอยู่ และถ้าเราได้นำกระแสนของเราให้เข้าไปสัมผัสกับ

กระแสของพระพุทธองค์ท่าน อันเป็นกระแสที่ทรงไว้ซึ่งมโนมยิทธิอันแรงกล้า มีสมาธิอันสูงส่ง ก็เป็นหนทางอันหนึ่งที่จะจงให้กระแสจิตของเราบังเกิดมีมโนมยิทธิตามไปด้วย โดยอาศัยมีพระอานาจกระแสจิตของพระองค์ท่านเป็นสื่อเชื่อมโยงให้เกิดมีขึ้น” (เทพย์ สาริกบุตร, 2501)

คตินี้สอดคล้องกับเรื่องตรีกายมาก เมื่อพระพุทธองค์ทรงดับสูญไปแล้ว แต่ยังมีพระพุทธองค์อยู่ตามแนวคิดเรื่องตรีกายหรือกาย 3 อย่างคือ 1. นิรมาณกาย ได้แก่กายของพระศาสดาที่ประกอบด้วยชั้น 5 2. ธรรมกาย คือพระพุทธคุณของพระพุทธองค์อันได้แก่พระมหาปัญญาคุณ พระมหากรุณาธิคุณ และพระบริสุทธิคุณ 3. สัมโภคกาย คือกายของพระพุทธองค์ที่ปรากฏให้เห็นเฉพาะในหมู่พระโภทิสต์ เป็นทิพยภาวะ มีรัศมีรุ่งเรืองแผ่ซ่าน จนกระทั่งบัดนี้พระโภทิสต์ก็ยังสามารถเห็นพระศากยมุนีพุทธเจ้าได้ในรูปสัมโภคกาย ฉะนั้น การที่พระพุทธองค์ทรงดับขันธปรินิพพานไปนั้นเป็นแค่ นิรมาณกาย แต่ธรรมกายนั้นเป็นสภาวะอมตะ ไม่มีเบื้องต้น ท่ามกลางและที่สุด แผ่คลุมไปทั่ว และมีพระกายทิพย์ที่สามารถจะมาบังเกิดได้อยู่ตลอดเวลา (เสถียร โภธินันทะ, 2555) โบราณจารย์จึงนำข้อความในคัมภีร์ทางศาสนาต่างๆ มาใช้ในลักษณะคาถาอาคมและนำมาประกอบเลขยันต์ด้วย

ความเชื่อเรื่องการนำเอาคาถาอาคมมาประกอบเลขยันต์จึงมาจากการอ้างถึงว่าพระพุทธองค์ทรงแสดงถึงวิชาแปดประการมีอิทธิวิธี เป็นต้น มาจากพื้นฐานจิตในชั้นจตุตถญาณ ในทางไสยศาสตร์ไทยแม้จะมีได้ใช้จิตขั้นสูงก็ตามแต่ความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องรางของขลัง เกิดจากผู้สร้างต้องมีอำนาจจิตที่เข้มแข็ง มีกำลังสมาธิที่มั่นคงจึงจะสามารถใช้อำนาจจิตของตนในการสร้างอิทธิฤทธิ์ให้เกิดขึ้นได้ ในการอธิษฐานปลุกเสกเครื่องรางของขลังเหล่านั้นให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ (รอบทิศ ไวยสุศรี, 2556) ในการปลุกเสกนั้นสำคัญอยู่ที่การวางจิตให้เป็นสมาธิ เพ่งรูปแบบยันต์นั้นๆ กระทำให้เกิดเป็นอุคหะนิมิต และปฏิภาคนิมิต บังเกิดปิติโดยลักษณะอาการต่างๆ ตามหลักการที่กล่าวมานี้คือหลักการทาสมาธิในพุทธศาสนา (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2553) คตินี้มีมาแต่โบราณ พบวิธีการนี้ในตำราพิชัยสงครามโบราณว่า “ถ้าจะทำการสิ่งใดๆ (ในทางคาถาอาคม) ก็ดีให้นั่งสมาธิสำรวมอินทรีย์ เอาใจผูกเอาสิ่งนั้นแล้วรำนึกถึงธาตุ แล้วลงรูปแลเลขยันต์ตามอุปะเทห์ ตามลักษณะนั้นเกิดประสิทธิแล (ชัยวุฒิ พิชยะกุล, 2541) จะเห็นว่ามีความน่าสนใจ “ปิติและธาตุ” เรื่องทั้งสองเป็นเคล็ดลับขั้นสูงในการปลุกเสกเครื่องรางของขลัง เป็นความรู้ในวิชากรรมฐานโบราณ อาการปิติทั้ง 5 มีความเชื่อมโยงกับเรื่องธาตุทั้งห้าในทางไสยศาสตร์ กรรมฐานโบราณมีกรรมวิธีการฝึกพระปิติให้ชานาญในรูปของ “กรรมฐานธาตุแก้ว” วิธีการนี้จะถูกนำมาใช้ในเรื่องตั้งธาตุหนุนธาตุในการปลุกเสกเลขยันต์ในทางไสยศาสตร์ อีกเรื่องที่เป็นเคล็ดสำคัญในไสยศาสตร์คือเรื่องจุดอักษฎากาศ หรือจุดที่เป็นฐานของสมาธิมีความเกี่ยวข้องกับคาบกลม เป็นเคล็ดในการปลุกเสกวัตถุมงคลให้ขลัง ดังนั้นในเมื่อปลุกเสกเลขยันต์ใช้กรรมวิธีในทางกรรมฐานโบราณ (สมณะ) ก็เท่ากับว่าการเสกของเป็นการฝึกกรรมฐานไปในตัวถ้าเรามองกันแบบลัทธิเจโตวิมุตติ การเสกเลขยันต์จึงเสมือนการเตรียมตัวไปสู่ความหลุดพ้นนั่นเอง “นัตถิ ฌานัง อะปัญญัสสะ

นัตถิ ปัญญา อะฉายิโน ตัมหิ ฉานัญจะ ปัญญัญจะ นิพพานะสันติเก”คำแปล ฉานไม่เกิดกับคนไม่มีปัญญา ปัญญาก็ไม่เกิดกับคนไม่มีฉาน ผู้ใดมีฉานและปัญญา ผู้นั้นได้อยู่ใกล้นิพพาน) แต่น่าเสียดาย ธรรมเนียมโบราณไม่มีผู้สืบทอดต่ออย่างเป็นระบบ คนชั้นหลังจึงไม่เห็น ความเชื่อมโยงระหว่าง ธรรมเนียมและเลขยันต์ จนทำให้เลขยันต์กลายเป็นเรื่องต่างศาสนาไป

ข. มิติทางด้านสังคม อันเป็นวิธีการให้ตนเองนั้นสามารถหลุดพ้นจากกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับสังคม ทั้งนี้มาจากความเชื่อว่าสังคมนั้นอธิบายทุกสิ่งตามแบบวัตถุนิยมคือทุกอย่างมีเหตุผลเชิงประจักษ์สนับสนุน แต่การที่มีปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติไม่อาจอธิบายได้ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการอธิบายบนฐานของความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นแนวทางในการพิจารณาว่าความเชื่อเรื่องเลขยันต์นั้นได้โดยหาการอธิบายเหนือธรรมชาติที่มนุษย์ไม่อาจอธิบายได้ตามปกติ กล่าวคือ ความเชื่อเรื่องยันต์ที่แพร่กระจายอยู่ใน ประเทศไทยนั้นเป็นสิ่งที่มีความยาวนาน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็น เอกสารโบราณ พระพิมพ์ หรือจารึก ช่วยให้เราสามารถตั้งสมมติฐานได้ว่าเลขยันต์ต่างๆ เกิดขึ้นมาหลายปีแล้ว และ เมื่อวิเคราะห์ดูเนื้อหาของระบบยันต์ก็พบว่า ยันต์ต่างๆ ที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่ได้รับ อิทธิพลทางด้านแนวคิดและปรัชญาจากพุทธศาสนาหายานไม่เพียงแต่ความเหมือนกันในเรื่อง รูปแบบ แม้แต่องค์ประกอบอื่นๆ เช่น การเสกยันต์ การสร้างหรือการเขียนยันต์ก็เหมือนกัน ซึ่งทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในอดีตดินแดนต่างๆ ในบริเวณนี้เคยรับอิทธิพลของคำสอนหายานเอาไว้ ดังนั้นหลัก คำสอนที่สำคัญต่างๆ เช่น ศูนย์ตา ตรีกาย มณฑล ก็มีอยู่ในระบบยันต์ (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2551)

ปัจจุบันยังมีเอกสารโบราณที่บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับยันต์ต่างๆ ให้ศึกษาพอสมควร ทำให้พบเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติของหายานด้วย เช่น สมมติเพ่งอักษร ซึ่งใช้ในการฝึกสร้าง รูปแบบมณฑลในจิตซึ่งปรากฏในคัมภีร์ปถมัง ในคัมภีร์เดียวกันนี้ยังแสดงนัยยะเรื่องพระปัญจชินพุทธ เจ้าและหลักศูนย์ตาอย่างชัดเจน ในปัจจุบันจะหาผู้ที่ศึกษาอย่างจริงจังได้น้อย มีเพียงการนำเอา รูปแบบภายนอกไปประยุกต์ใช้เท่านั้น ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงปรัชญาที่แฝงเอาไว้ได้ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว การจะท่ายันต์สักยันต์หนึ่งต้องมีขั้นตอนต่างๆ มากมายและไม่สามารถที่จะเรียนรู้ใน ทันทีทันใดได้ เพราะต้องอาศัยการฝึกฝนทางจิตเป็นปทัฏฐานเสียก่อน อย่างไรก็ตามมีความเป็นไปได้ว่าการนำเอาความเชื่อเรื่องยันต์ไปสัมพันธ์กับเรื่อง อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ก็เพื่อต้องการรักษาสาระสำคัญบางอย่างเอาไว้ไม่ให้สูญหาย อย่างน้อยในเวลา ต่อมาหากมีผู้ที่สนใจศึกษาก็อาจจะได้พบปรัชญาเหล่านั้น อีกทั้งตราบิตที่ยังมีผู้ยึดถือปฏิบัติอยู่สิ่ง นั้นก็จะคงอยู่เช่นกัน การศึกษาวิเคราะห์เรื่องยันต์จะสามารถทำให้เราเข้าใจถึงพัฒนาการและสาระสำคัญของสิ่งนี้

บทสรุป

เลขยันต์มีอิทธิพลในวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยตั้งแต่ชาวบ้านถึงระดับชาติดังประจักษ์กันแล้วในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามเลขยันต์ไทยถูกจัดเข้าเป็นแขนงหนึ่งของวิชาไสยศาสตร์เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา โดยการนำเอาหลักการแนวคิดความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการเขียนยันต์ทั้งทางตรง และทางอ้อม อีกทั้งมีการนำหลักธรรมเขียนลงในยันต์เพื่อให้ผู้ใช้ได้ปฏิบัติตนและเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม ยันต์ที่มาจากแนวคิดความเชื่อเดิมในท้องถิ่นเป็นการผสมผสานแนวคิดความเชื่อที่เป็นตำนานความเชื่อต่าง ในการนำมาทำเรื่องเครื่องรางของขลังที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนานจากหลักฐานโบราณคดีในสมุดข่อยและคัมภีร์ใบลาน ซึ่งในปัจจุบันนี้ถือว่าเป็นเอกสารที่สำคัญ ซึ่งเอกสารดังกล่าวได้มีการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับวิทยาการของยันต์เพราะว่าสิ่งเหล่านี้เป็นหลักฐานสำคัญที่ได้แสดงถึงพัฒนาการของระบบยันต์ในประเทศ แต่อย่างไรก็ตามอาจมีหลักฐานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บางประการที่สามารถทำให้ปะติดปะต่อเรื่องราวทางศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- ขุนพันธรักษ์ ราชเดช. (2519). *ความเชื่อทางไสยศาสตร์ของชาวปักษ์ใต้ ชีวิตไทยปักษ์ใต้*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2541). *ดาราศาสตร์สังคราม ฉบับวัดควนอินทร์นิมิต. รายงานวิจัย*. สถาบันทักษิณคดีศึกษา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ญาณ ทศนา. (2555). *ตำนานจอมขมังเวทย์ ไสยศาสตร์ อิทธิฤทธิ์แห่งความขลัง*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พีอาร์ พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ณัฐธัญ มณีรัตน์. (2553). *เลขยันต์ แผนผังอันศักดิ์สิทธิ์*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพิพิธภัณฑการ เรียนรู้แห่งชาติ.
- ณัฐธัญ มณีรัตน์. (2551). *อิทธิพลของพุทธศานามหายานที่มีต่อระบบยันต์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- ณัฐธัญ มณีรัตน์. (2550). *การศึกษาวิเคราะห์ระบบยันต์ในภาคกลางของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพิพิธภัณฑการ เรียนรู้แห่งชาติ.
- เต่าวายุ คันเคียว. (2553). *ตำนานอาถรรพณ์เวทย์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลอยใส.
- เทพย์ สาริกบุตร. (2514). *เคล็ดลับไสยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: ศิลปาบรรณาการ.
- เทพย์ สาริกบุตร. (2501). *คัมภีร์พระเวทย์ ฉบับปฐมบรรพ*. กรุงเทพมหานคร: อุตสาหกรรมกรรมการพิมพ์.
- พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. (2536). *มหัศจรรย์ทางจิต 2*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสารมวลชน.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุต.โต). (2548). *พระพุทธศาสนาในเอเชีย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

- พระพิชฌุพล สุวณฺณรูปโป และคณะ. (2562). ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองพระพุทธรูป. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 6(4): 2010-2018.
- พระมหาจรไกร ญาณโสภโณ (สุขจีน). (2557). ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธรูปที่มีต่อความเชื่อเรื่องการสักยันต์ในสังคมล้านนา. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธรูปศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไวภาพ กฤษณสุวรรณ และคณะ. (2564). ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องการเกิดในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูกับพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 4(1): 20-34.
- รอบทิศ ไวยสุศรี. (2556). *ตอบโจทย์พระเครื่อง รู้เรื่องของหลัง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ Net Design.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. (2535). *ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และแนวการปฏิบัติในสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสถียร โปธินันทะ. (2555). *ปรัชญามหายาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- อภิชัย โพธิ์ประสิทธิ์ศาสตร์. (2539). *พระพุทธรูปมหายาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- Manirat, N. (2010). *Lēkyan: phānphang ‘an saksit* [Rune: SacredFigure]. Bangkok: National Discover Museum Institute.
- Phantharangi, S. (1978). *Sātsanā bōrān* [Ancient Religions]. Bangkok: Religion Center of Bangkok.

